

SÖYLEV GÜNÜMÜZE IŞIK TUTUYOR V

Mustafa Kemal Atatürk

Bu geniş yetkiyi, beni İstanbul'dan sürmek ve uzaklaştırmak amacıyla Anadolu'ya gönderenlerin bana nasıl verdiklerine şaşabilirsiniz. Hemen söylemeliyim ki, bana bu yetkiyi onlar bilerek ve anlayarak vermediler. Her ne olursa olsun benim İstanbul'dan uzaklaşmamı isteyenlerin buldukları gerekçe, «Samsun ve bölgesindeki güvensizliği yerinde görüp önlemek için Samsuna değin gitmek» idi. Ben, bu işin başarılmasının, üstün yetkili bir görev verilmesine bağlı olduğunu ileri sürdüm. Bunda hiçbir sakınca görmediler. O günlerde Genelkurmayda bulunan ve benim amacımı bir dereceye kadar sezinleyen kişilerle görüştüm. Müfettişlik görevini buldular ve yetkiyle ilgili yönergeyi ben kendim yazdırdım. Dahası, Harbiye Nazırı olan Şakir Paşa bu yönergeyi okuduktan sonra imzalamaktan çekinmiş, mührünü, anlaşılır anlaşılmaz bir biçimde basmıştır.

Bu açıklamadan sonra genel durumu, daha dar bir çerçeve içine alarak, çabucak ve kolayca, hep birlikte gözden geçirelim:

Düşman Devletler Osmanlı Devleti'ne ve ülkesine maddi ve manevi bakımdan saldırmışlar; yok etmeye ve paylaşmaya karar vermişler. Padişah ve Halife olan kişi, hayat ve rahatını kurtarabilecek çareden başka bir şek düşünmüyor. Hükümeti de aynı durumda. Farkında olmadığı halde başsız kalmış olan ulus, karanlık ve belirsizlik içinde olup bitecekleri bekliyor. Felaketin korkunçluğunu ve ağırlığını anlamaya başlayanlar bulundukları çevreye ve sezebildikleri etkilere göre kurtuluş çaresi saydıkları yollara başvuruyorlar... Ordu, ası var, kendi yok bir durumda, komutanlar ve subaylar genel savaşın bunca sıkıntı ve güçlükleri ile yorgun, yurdun parçalanmakta olduğunu görmekle yürekleri kan ağlıyor; Gözleri önünde derinleşen karanlık felaket uçuğunun kıyısında kafaları, çıkar yol, kurtuluş yolu aramakta...

Burada pek önemli olan bir noktayı da belirtmeli ve açıklamalıyım. Ulus ve ordu, Padişah ve Halife'nin hainliğinden haberi olmadığı gibi, o makama ve makamda bulunana karşı yüzyılların kökleştirdiği din ve gelenek bağlarıyla içten bağlı ve uysal. Ulus ve ordu, kurtuluş yolu düşünürken ve atadan gelen alışkanlık dolayısıyla kendinden önce yüce halifeliğin ve padişahlığın kurtuluşunu ve dokunulmazlığını düşünüyor. Halifesiz ve padişahsız kurtuluşun anlamını kavrama yeteneğinden yoksun...

Bu inançla bağdaşmaz oy ve düşüncelerini açıklığa vuracakların vay haline! Hemen dinsiz, vatansız, hain, istenmez olur.

Bir başka önemli noktayı da söylemek gerekir. Kurtuluş yolu ararken, İngiltere, Fransa, İtalya gibi büyük devletleri gücendirmemek temel ilke gibi görünmekteydi. Bu devletlerde yalnız biriyle bile başa çıkılamayacağı kuruntusu, hemen bütün kafalarda yer etmişti. Osmanlı Devleti'nin yanında, koskoca Almanya, Avusturya- Macaristan varken hepsini birden yenen, yerlere seren İtilaf Kuvvetleri karşısında yeniden onlarla düşmanlığa varabilecek durumlara girmekten daha büyük mantıksızlık ve akılsızlık olamazdı.

Bu anlayışta olan yalnız halk değildi; Özellikle, seçkin denilen insanlar bile öyle düşünüyordu.

Kaynakça Atatürk, G. Mustafa Kemal, Söylev, 1. cilt, 1919-1920, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara, 1999